

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yıl : 2018

Sayı : 40

ISSN : 1300-9206

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ DERGİSİ

ERZURUM - 2018

**ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ**

**ATATURK UNIVERSITY
DIRECTORATE OF FINE ARTS INSTITUTE**

YIL/YEAR: 2018

SAYI/ISSUE: 40

ISSN: 1300-9206

**GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
JOURNAL OF THE FINE ARTS INSTITUTE
GSED-40**

“Bilimsel Hakemli Bir Dergidir”

- Yılda İki Sayı Yayınlanır -

ERZURUM - 2018

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
ATATURK UNIVERSITY JOURNAL OF THE FINE ARTS INSTITUTE

Sayı/Issue 40 - 2018

Yayımlayan / Published

Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü
Ataturk University Directorate Of Fine Arts Institute
ISSN: 1300-9206

Sahibi / Owner

Yönetim Kurulu Adına
Enstitü Müdürü
Doç. Dr. Ahmet Selim DOĞAN

Yayın Yönetmeni / Editor

Dr. Öğr. Ü. Koray ÇELENK

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Mustafa BULAT
Prof. Dr. Yasemin YAROL
Prof. Dr. Ayşe Pınar ARAS
Doç. Dr. Yunus BERKLİ
Doç. Dr. Ayşe Aslıhan EROĞLU
Dr. Öğr. Ü. Önder YAĞMUR
Dr. Öğr. Ü. Zafer LEHİMLER

Dizgi / Typesetting

Ufuk ÇETINKAYA

İngilizce Editörü / Foreign Language Editor

Dr. Öğr. Ü. Deniz ARAS

Teknik Redaksiyon / Technical Reducation

Dr. Öğr. Ü. Dr. Koray ÇELENK

Yazı İşleri / Editorial Secretary

Nejla YİĞİT

Yazışma Adresi / Correspondence

Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü 25240
ERZURUM Tel: 0 442 231 14 70
e-mail: gsem@atauni.edu.tr

Baskı/Press

Zafer Medya
Yenikapı Caddesi, Kadıoğlu Sokak
Yakutiye/ERZURUM
0442 234 22 85

Akademik Araştırmalar İndeksi
Acarindex.com

Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Sistemi (ULAKBİM), Academia Social Science Index (ASOS) ve Acar Index tarafından indekslenmektedir.

Makalelerin Bilim ve Dil Sorumluluğu Yazarlara Aittir.

Dergi Hakem Kurulu

Prof. Dr. Abdülkadir YILMAZ	(Bayburt Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet Şinasi İŞLER	(Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Alev Kuru	(Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Aydın UĞURLU	(Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi)
Prof. Dr. Aytekin ALBUZ	(Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Bilal SEZER	(Uşak Üniversitesi)
Prof. Dr. Cengiz ŞENGÜL	(Akdeniz Üniversitesi)
Prof. F. Gonca İLBEYİ DEMİR	(Anadolu Üniversitesi)
Prof. Dr. Hagigat MUHARREMOVA	(Atatürk Üniversitesi)
Prof. Mehmet KAVUKCU	(Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet Cihat CAN	(Gazi Üniversitesi)
Prof. Mehmet Reşat BAŞAR	(İstanbul Aydın Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa BULAT	(Atatürk Üniversitesi)
Prof. Mümtaz DEMİRKALP	(Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Mümtaz SAĞLAM	(Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof. Namık Kemal SARIKAVAK	(Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Naci İSPİR	(Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Oğuz ADANIR	(Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof. Ömer Faruk TAŞKALE	(Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)
Prof. Dr. Özer KANBUROĞLU	(Kocaeli Üniversitesi)
Prof. Dr. Pınar ARAS	(Atatürk Üniversitesi)
Prof. Sadık ÖZÇELİK	(Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Salih AKKAŞ	(Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Seval YAVUZ	(Mustafa Kemal Üniversitesi)
Prof. Şeyda ÇILDEN	(Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Zahide İMER	(Gazi Üniversitesi)
Doç. Dr. Ahmet Selim DOĞAN	(Atatürk Üniversitesi)
Doç. Ardan ERGÜVEN	(Marmara Üniversitesi)
Doç. Dr. Attila DÖL	(Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Doç. Ayça ALPER AKÇAY	(Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Barış DEMİRCİ	(Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Barış KARAELEMA	(Gazi Üniversitesi)
Doç. Ceren BULUT YUMRUKAYA	(Dokuz Eylül Üniversitesi)
Doç. Dr. Erhan ÖZDEN	(İstanbul Üniversitesi)
Doç. Evren KAVUKCU	(Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Fikret HAŞİMOV	(Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Günseli PİŞKİN	(Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Hasan Tahsin SÜMBÜLLÜ	(Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Oğuz DİLMAÇ	(Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Ülkü Sevim ŞEN	(Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Yakup GÖKDAŞ	(Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Yunus BERKLİ	(Atatürk Üniversitesi)

Dr. Öğr. Ü. Ahmet FEYZİ	(Atatürk Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Ali Korkut ULUDAĞ	(Atatürk Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Aydın ZOR	(Akdeniz Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Bünyamin AYDEMİR	(Atatürk Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Mehmet Can PELİKOĞLU	(Atatürk Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Mine ARTU MUTLUGÜN	(Yalova Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Nurcan KUTLU YAPICI	(Pamukkale Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Safiye SARİ	(Atatürk Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Emrah LEHİMLER	(Atatürk Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Gökalp PARASIZ	(Balıkesir Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Koray ÇELENK	(Atatürk Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Mehmet Ferruh HAŞILOĞLU	(Atatürk Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Önder YAĞMUR	(Atatürk Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Şeyda ERASLAN TAŞPINAR	(Atatürk Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Tamer TEMEL	(Atatürk Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Yavuz ŞEN	(Atatürk Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Zafer LEHİMLER	(Atatürk Üniversitesi)

GSED-40. Sayı Hakemleri

Prof. Dr. Pınar ARAS	(Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Ahmet Selim DOĞAN	(Atatürk Üniversitesi)
Doç. Ayça ALPER AKÇAY	(Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Barış DEMİRCİ	(Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Barış KARAEMLA	(Gazi Üniversitesi)
Doç. Dr. Erhan ÖZDEN	(İstanbul Üniversitesi)
Doç. Evren KAVUKCU	(Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Günseli PİŞKİN	(Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Hasan Tahsin SÜMBÜLLÜ	(Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Oğuz DİLMAÇ	(Atatürk Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Ahmet FEYZİ	(Atatürk Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Mehmet Can PELİKOĞLU	(Atatürk Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Mine ARTU MUTLUGÜN	(Yalova Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Nurcan KUTLU YAPICI	(Pamukkale Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Safiye SARİ	(Atatürk Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Koray ÇELENK	(Atatürk Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Mehmet Ferruh HAŞILOĞLU	(Atatürk Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Şeyda ERASLAN TAŞPINAR	(Atatürk Üniversitesi)
Dr. Öğr. Ü. Yavuz ŞEN	(Atatürk Üniversitesi)

Atatürk Üniversitesi

Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi Yayın İlkeleri

Journal of the Fine Arts Institute the Principal of the Publication

1995 den beri ISSN 1300-9206 Süreli yayınlar numarası ile yılda iki kez yayınlanmakta olan Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, ulusal hakemli ve bilimsel içerikli resmi yayın organıdır. Derginin yayın dili Türkçe ve İngilizce olup, sosyal bilimlerin farklı alanlarında yapılmış bilimsel nitelikli araştırma yazıları yayınlanır.

Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi'ne gönderilen yazıların inceleme ve değerlendirmeye alınabilmesi için aşağıdaki şartların yerine getirilmesi gerekmektedir.

1. Gönderilen yazılar daha önce herhangi bir şekilde yayınlanmamış ya da yayınlanmak üzere herhangi bir yayın organına gönderilmemiş orijinal makale olmalıdır.

2. Editörler Kurulu Yazım Kurallarına uymayan yazıları yayınlamak, düzeltmek üzere yazarına geri göndermek ve biçimce düzenlemek yetkisine sahiptir.

3. Yayınlanmak üzere gönderilen yazılar teknik değerlendirme aşamasına geçtikten sonra Yayın Kurulu'nun uygun gördüğü en az iki hakem tarafından değerlendirilir ve yayınlanması uygun görülürse dergide basılır.

4. Yayın için gönderilmiş çalışmaların gecikme veya diğer bir nedenle dergiden çekmek isteyenlerin bir yazı ile başvurmaları gerekmektedir.

5. Dergiye gönderilen yazılara telif hakkı ödenmez.

6. Yazıların, Türk Dili Kurumu "Yeni Yazım Kılavuzu" ile Türkçe yazım kurallarına uygun olması gerekmektedir.

Makale Yazım Düzeni

Dergimize gönderilecek yazıların aşağıdaki şekil özelliklerini taşıması yayın birliği açısından zorunludur.

1. Yazar(lar)ın adı ve soyadı, unvanı, çalıştığı kurum ve e-posta adresi belirtilmelidir.

2. Makalelere 10-12 kelimeyi geçmeyen ana başlık, 200 kelimeyi geçmeyen Özet, 3-10 kelime arasında anahtar kelimler yazılmalıdır. Türkçe başlığın tümü büyük harflerle, İngilizce başlığın ise sadece ilk harfleri büyük yazılmalıdır.

3. Makale başlığı ve yazar ismi, özet, anahtar kelimeler, makalenin İngilizce başlığı, abstract, keywords, makale metni, kaynakça, ekler sırası ile yazılmalıdır.

4. Yazı Microsoft Word yazılım programı ile Times New Roman 11 punto ile 1.15 satır aralıklı, metin ebadı 16 x 24 cm. ölçülerinde 20 sayfayı geçmeyecek şekilde tek sütun halinde hazırlanarak teslim edilmelidir. Dipnotlar 10 punto ile tek satır aralığıyla yazılmalıdır.

5. Şekil ve Tablolar her biri ayrı bir sayfada ve sayfa sırası takip edilmek suretiyle verilmelidir. Şekil adı, şeklin altında, tablo başlığı tablonun üzerinde yer almalıdır. Şekil ve tablo numaraları 1, 2, 3, ... gibi verilmelidir.

6. Yararlanılan kaynaklar, eğer varsa notlardan sonra ayrı bir sayfada “Kaynakça” başlığı altında verilmelidir. Kaynakça göstermek zorunludur. Makale yazım kurallarının ayrıntıları için bakınız.

<http://www.atauni.edu.tr/#!sayfa=makale-yazim-kurallari>

İÇİNDEKİLER

Yüksel GÖĞEBAKAN

ALTERNATİF ÖĞRENME MEKANLARI OLARAK MÜZELERİN EĞİTİM-
ÖĞRETİMDE KULLANILMASININ ÖNEMİ

The Importance of Using Museums in Education and Training as Alternative
Learning Spaces

(9-41)

Emrah LEHİMLER-Cumhur CENGİZ

ARMONİ DERSİNE İLİŞKİN TUTUM ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

A Development Study of Attitude Scale Related to Harmony Course

(42-55)

Lokman ZOR

KARABAĞ SAVAŞI'NIN AZERBAIJAN SİNEMASINDAKİ SUNUMU:
NABAT FİLMİ ÖRNEĞİ

The Presentation of Karabakh War in Azerbaijan Cinema: "Nabat"

(56-70)

Gökalp PARASIZ-Aytekin ALBUZ

KEMAN EĞİTİMİNDE ÇAĞDAŞ TÜRK MÜZİĞİ ESERLERİNİN
SESLENDİRİLMESİNDE HAZIRLAYICI ALIŞTIRMALARIN ETKİLİLİK
YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

The Analysis on the Effectiveness of Preparatory Exercises in the Vocalization
of the Contemporary Turkish Music Works in Violin Education

(71-88)

Ufuk UGUR-Sezen ALTAY

METİNLERARASILIK BAĞLAMINDA FANTASTİK TÜRK VE
AMERİKAN SİNEMASI: DRAKULA

The Fantastic Turkish and American Cinema within The Context of
Intertextuality: Drakula

(89-116)

Burçak BALAMBER

ONBEŞİNCİ YÜZYILDA İYİ ÖLME SANATI: ARS MORIENDI

The Art of Dying Well in the 15th Century: Ars Moriendi

(117-133)

Hüseyin Kurtuluş ÖZGEN

PİNA BELGESELİNDEKİ BAROK ETKİ

The Baroque Influences in *Pina* Documentary

(134-149)

Yakup GÖKDAŞ

SURİYE VE IRAK'TA YAĞMALANAN ESERLERİN TARİHİ,
SOSYOLOJİK BOYUTU

The Sociological Dimension and the History of the Looted Artifacts in Syria
and Iraq

(150-164)

Aysun CANÇAT

YENİ MEDYA SANATI ÜZERİNE

On the New Media Art

(165-178)

Mahmut KIVANÇ-Yavuz ŞEN

ERZURUM YÖRESİNE AİT OYUN HAVALARININ GÜNÜMÜZ İCRASI
YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

An Analysis on the Traditional Dance Music of Erzurum Region within the
Current Performances

(179-209)

ARMONİ DERSİNE İLİŞKİN TUTUM ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI¹

Emrah LEHİMLER²

Cumhur CENGİZ³

Öz

Bu araştırmanın amacı, müzik bölümü öğrencilerinin armoni dersine yönelik tutumlarını öğrenebilmek için geçerli ve güvenilir bir tutum ölçeği geliştirmektir. Araştırma, genel tarama yöntemiyle yürütülen betimsel bir çalışmadır. Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği geliştirme sürecinin ilk aşamasında ilgili literatür taranarak tutum kuramları irdelenmiştir. Ardından maddeler belirlenmiş ve uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşü sonrasında 37 maddelik taslak ölçek 21 maddeye düşürülmüş ve geçerlik ve güvenilirlik analizleri için ön uygulama yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümünde öğrenim görmekte olan ve Armoni dersini almış 67 kişi oluşturmuştur. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla faktör analizi yapılmış, ölçeğin tek faktörlü olduğu ve yapı geçerliğini sağladığı tespit edilmiştir. Ölçeğin güvenilirliği için ise, ön uygulama yapılmış ve güvenilirlik katsayısı (Cronbach's Alpha = 0.958) olarak tespit edilmiştir. Bu doğrultuda ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Armoni dersi, Tutum, Tutum ölçeği

¹ Bu çalışma Dr. Öğr. Ü. Emrah LEHİMLER danışmanlığında, Cumhur CENGİZ tarafından yapılan "Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Armoni-Kontrpuan-Eşlik Dersine İlişkin Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinin bir bölümünden oluşturulmuştur.

² Dr. Öğr. Ü., Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Bilimleri Bölümü, emrah.lehimler@atauni.edu.tr

³ Araştırmacı, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Bilimleri Anasanat Dalı Yüksek Lisans Mezunlu, cumhurengiz25@gmail.com

A Development Study of Attitude Scale Related to Harmony Course

Abstract

The aim of this research is to develop a valid and reliable attitude scale to learn music students' attitudes towards harmony classes. The research is a descriptive study conducted by general screening method. In the first stage of the developmental process of Attitude Scale related to Harmony, the relevant literature was examined and attitude theories were examined. Subsequently, the substances were identified and presented to expert opinion. After the expert opinion, the 37-item draft scale was reduced to 21 items and the preliminary application for validity and reliability analysis was carried out. The study group of the research consisted of 67 people who have been studying at the Department of Music Sciences of the Fine Arts Faculty of Atatürk University and who took Harmony course. Factor analysis was made to determine the validity of the scale, and it has been determined that the scale is the only factor and the structure is valid. For the reliability of the scale, the pre-test was applied and the reliability coefficient (Cronbach's Alpha = 0.958) was determined. As a result, it has been understood that the scale is highly reliable.

Key Words: Harmony course, Attitude, Attitude scale

1. Giriş

Armoni terimi, Yunanca uyum, ahenk ya da seslerin kaynaşması anlamına gelen "harmonia" sözcüğünden kaynaklanmıştır. Armoni, seslerin uyum kuralarını ve yaratıcı ilkeleri geliştiren hem bir ilim hem de bir sanattır" (Say, 2005: 99). "Müzik eserlerinin gelişiminde armoninin önemli bir yeri vardır. O, melodiye çeşitli renk ve duygular verme özelliğine sahiptir. Bu özellik, bir melodik dokunun farklı alt yapılarla seslendirilmesinde daha çok kendini göstermektedir (Elhankızı, 2012: 9).

Türkiye'de çok seslilik çalışmalarını iyi anlamak için Osmanlı İmparatorluğu dönemine bakmak gerekir. Osmanlıda ilk batı müziği temasları 1500'lü yıllarda başlamıştır. Özellikle batılı kral ve soyluların Osmanlı Devleti ile diplomatik ilişkilerini güçlendirmek amacıyla gönderdikleri hediyelerin bazılarının müzik içerikli olması bu teması sağlamıştır. Bu temaslar çok sık olmamakla birlikte batı müziğinin bilinmesini sağlamış fakat 19. yüzyıla kadar Osmanlı Devleti içinde kabul edilebilir bir noktaya gelmemiştir. Osmanlı hanedanının batı müziğine olan

yoğun ilgisi 19. yüzyılda başlamıştır. Sultan III. Selim ile başlayan bu ilginin güçlenmesini sağlayansa II. Mahmud'un batı müziğini kurumsallaştırma girişimleridir. Muzika-i Hümayun'un ve askeri bandoların kurulmasıyla vücut bulan bu kurumsallaşmanın hemen ardından, batı müziği Osmanlı sarayında önemli bir yer tutmuştur (Alimdar, 2016).

Müzik alanında, II. Mahmud dönemiyle başlayan batılılaşma hareketinin Cumhuriyet dönemiyle birlikte daha da önemini arttırdığı görülmektedir. Özellikle Cumhuriyet dönemiyle birlikte önemli batı müziği kurumları oluşturulmuştur. Batıdan gelen önemli besteci ve eğitimciler bu kurumlarda yöneticilik ve eğitimcilik yapmış ve batı müziği alanında sanatçı ve besteciler yetiştirmişlerdir.

Türkiye'de çokseslilik konusu; uygulama, düşünce ve kuram açısından dört basamakta ele alınarak değerlendirilebilir: "İlk basamak, herhangi bir düşünce ve kuram üretilmeksizin Türk ezgilerinin armonizasyonunun yapıldığı dönemi kapsar. Bu dönemde çok seslilikle ilgili düşünce geliştirildiği söylenemez (1828-1907 arası uygulamalar). İkinci basamak, Türk Müziğinde çokseslilik sorunu üzerine ilk tartışmanın yazılı olarak gündeme geldiği ve geleneksel müzik-Batı armonisi uyumuna dayalı çok seslilik önerisiyle düşünce geliştirme dönemini kapsar (1907 ve sonrası). Üçüncü basamak, Türkiye'nin "Muasır Medeniyetler Seviyesi"ni yakalama hedefiyle bağlantılı olarak müzikte yapılan daha bilinçli çalışmalar sonucu yaratılan çağdaş Türk müziği türüne dayalı çok sesli Türk müziği dönemini kapsar (1923 ve sonrası). Dördüncü basamak, Türk müziğine özel armoni yaratma çabaları ve kişisel çok seslendirme yöntemi önermeler dönemini kapsar (1944 ve sonrası)" (Sağlam, 2001: 1).

Günümüzde Armoni eğitimi müzik eğitiminin olduğu her yerde verilmektedir. Mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda ise armoni dersi, kompozitörlük bölümleri haricinde genel olarak temel armoni olarak verilmektedir. Müzik bölümü öğrencilerinin armoni dersindeki başarı durumları müzik meslek yaşantılarını da etkileyeceğinden, büyük önem taşımaktadır. Mesleki müzik eğitimi veren kurumlardaki armoni eğitimi incelendiğinde, amaca göre değişmekle birlikte başlangıç olarak genelde aynı sistematığın kullanıldığı görülmektedir. Fakat özellikle armoni eğitimini veren kişinin hangi ekolü benimsediği, eğitimin yönünü ve şeklini belirlemektedir.

Armoni eğitimindeki başarı, sadece akademik başarı olarak değil, akademik başarıyı etkileyen etmenler olarak da incelenmelidir. Duyuşsal özellikler olarak da tanımlanabilecek bu özellikler, tutum, kendini algılama, ilgi ve değerlerdir.

Tutum kavramı günümüzde, etkileşimde bulunduğumuz her ortamda sıkça telaffuz edilmektedir. Başta eğitimde, akademik çevrelerde, medyada, sanatta, siyasette, kısacası hayatın her alanında karşılaşılan bir kavram haline gelmiştir.

Tutum, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu, ya da olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve güdülerine (motivation) dayanarak zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir (İnceoğlu, 2011: 22-23). Tutumlar, bizim objelere, fikirlere ve gruplara karşı kabul ya da ret meyillerimizi, onlara karşı lehinde ve aleyhinde hislerimizi gösterir (Gay ve Airasian, Akt. Aslan, 2000: 36). Tutumlar yalnızca bir davranış eğilimi ya da sadece bir duygu değil, biliş-duygu davranış eğilimi bütünleşmesidir (Kağıtçıbaşı, 1999'dan Akt. Tavşancıl, 2014: 72).

Tutum üç öğeden oluşmaktadır. Bunlar; bilişsel, duyuşsal ve davranışsal öğelerdir. Tutumun bu üç ögesi arasında genellikle iç tutarlılık olduğu varsayılmaktadır. Bu varsayıma göre bireyin bir konu ile ilgili bildikleri o konuya olumlu bakmasını gerektiriyorsa, birey o konuya ilişkin olumludur. Bunu sözleri ya da davranışları ile gösterir (İnceoğlu, 2011: 29).

Tutumların fiziksel bir boyutu olmadığı için diğer bir deyişle soyut kavramlar oldukları için ölçeklenmesi oldukça güçtür. Daha önce açıklandığı gibi, tutumlar gizli ya da varsayılan değişkenlerdir. Bundan dolayı tutumlar doğrudan ölçülemezler. Bireylere herhangi bir tutum objesi ya da konusu ile ilgili tutumları sorulduğunda, çoğunlukla tam bir cevap vermezler, yüzeysel ya da yanlış ifadelerde bulunurlar. Bu nedenle bireylerin tutumlarını öğrenmek için onların düşünceleri, duyguları ve tepki eğilimleri ile ilgili bilgi edinilmeye çalışılır (Thurstone, 1967'den Akt. Tavşancıl, 2014: 101).

Tutum ölçümlerinin en basiti belirli bir olay veya sonuca karşı olan kişilerin sayılması ve tanımlanan yaklaşıma göre oranlanmasıdır. Böyle bir yaklaşım kişinin duygularının analizi olmayacaktır. Önemli olan bir grup içerisinde ne kadar insanın tutumunun olumlu ya da olumsuz olduğunun belirlenmesi değil, analizi yapılacak konu için kimin tutumunun olumlu veya olumsuz olduğunun saptanmasıdır (Erdoğan, 1999'dan Akt. Tavşancıl, 2014: 102).

Bu bağlamda çalışmanın amacı; müzik bölümü öğrencilerinin armoni dersine yönelik tutumlarını öğrenebilmek için geçerli ve güvenilir bir tutum ölçeği geliştirmektir.

2. Yöntem

Bu araştırma, genel tarama yöntemiyle yürütülen betimsel bir çalışmadır. Betimsel araştırmalar, konuyla ilgili mevcut durumu saptamayı, olayı tasvir ederek problemi anlamayı amaçlayan ve ne, nasıl, kim sorularını yanıtlamaya çalışan çalışmalardır (Arıkan, 2017:27).

“Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örnekleme üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır” (Karasar, 2006: 79).

Armoni dersine yönelik tutum ölçeği hazırlanırken aşağıda verilen şu aşamalar izlenmiştir:

Tutum maddelerini oluşturma

Uzman görüşüne başvurma

Ön deneme

Güvenirlilik hesaplama

Tutum Maddelerinin Oluşturulması

Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği geliştirme sürecinin ilk aşamasında ilgili literatür taranarak tutum kuramları irdelenmiştir. Ardından müzik eğitiminde geliştirilmiş olan tutum ölçeklerinin bazıları temel alınarak inceleme yapılmıştır. Yapılan kuramsal incelemenin ardından bilişsel ve duyuşsal düzeylerde 19 olumlu 18 olumsuz olmak üzere toplam 37 maddelik taslak ölçeğin ilk hali oluşturulmuştur.

Uzman görüşüne başvurma

Ölçeğin kapsam geçerliliği için maddeler uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan gelen geri bildirimler göz önüne alınarak ölçek maddelerinde gerekli düzeltmeler yapılmış ve tekrar uzman görüşüne sunulmuştur. Son hali verilen ölçek 10 olumlu, 11 olumsuz toplamda 21 sorudan oluşturulmuştur. Uzman grubu özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Uzman Grubu Özellikleri

Üniversite	Unvan	Alan
Atatürk Üniversitesi	Yrd. Doç. Dr.	Eğitim Bilimleri
Gazi Üniversitesi	Yrd. Doç. Dr.	Eğitim Bilimleri
Atatürk Üniversitesi	Yrd. Doç. Dr.	Müzik Eğitimi
Atatürk Üniversitesi	Yrd. Doç. Dr.	Müzik Eğitimi
Atatürk Üniversitesi	Yrd. Doç. Dr.	Türk Dili

Ön Deneme

21 maddelik “Armoni Dersi Tutum Ölçeği Taslağı” geçerlik ve güvenilirlik analizleri için Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümünde öğrenim görmekte olan ve Armoni dersini almış 72 kişiye uygulanmıştır. Uygulama öncesinde öğrencilere formun nasıl doldurulacağına dair bilgi verilmiştir. Deneme uygulaması sonrasında hatalı olan formlar geçersiz sayılmış 67 form geçerlik güvenilirlik analizlerine tabi tutulmuştur.

Tutum ölçeğinde 10’u olumlu, 11’i olumsuz olmak üzere 21 madde yer almaktadır. Maddelerde 5’li likert türü derecelendirme seçenekleri bulunmaktadır. Bu derecelendirmeler; “Kesinlikle Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde ölçeklendirilmiştir. Ölçek değerleri 5’li likert şeklinde aşağıda Tablo 2’de sayısal değerler biçiminde kodlanmıştır.

Tablo 2

Beşli Likert Puanlama Tablosu

Seçenek	Olumlu İfade Puanı	Olumsuz İfade Puanı
Kesinlikle Katılıyorum	5	1
Katılıyorum	4	2
Kararsızım	3	3
Katılmıyorum	2	4
Kesinlikle Katılmıyorum	1	5

Ölçeğin yapı geçerliğinin belirlenmesi

Ölçeğin yapı geçerliğinin sağlanması için faktör analizi yapılmıştır. Tutum ölçeğinde yer alan maddelerin faktör analizleri yapılarak ölçeğin kalan-çıkarılan maddeleri ve boyutları belirlenmiştir. Faktör analizinde çok sayıdaki maddelerin daha az sayıdaki maddeyle ifade edilmesi ana amaçtır. Aynı faktörü ölçen maddeler bir araya gelerek gruplar oluşturur. Gruplar içindeki maddelerin özelliğine

göre bir faktör adı alır ve bu faktörler ölçeğin kuramsal yapısını oluşturur. Ölçeğin faktör analizine uygun olup olmadığının test edilmesi için Kaiser-Meyer-Olkin ve Bartlett testi yapılmıştır.

Tablo 3

Kaiser-Meyer-Olkin ve Bartlett Testi

Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği	Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Ölçümü	Bartlett Küresellik Testi		
		Ki-kare	sd	p
	0,879	1133,326	210	,00

Tablo 3'den elde edilen veriler doğrultusunda ölçeğin faktör analizine uygun olduğunu söylenebilir ($p < 0.05$).

Ölçeğin faktör analizi sonuçları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4

Faktör Analizi

Maddeler	Başlangıç Özdeğerleri Toplamı	Kareli Yüklerin Toplamı Varyans Yüzdesi	Kareli Yüklerin Döndürülmüş Toplamı Yığılmalı Yüzde
1	11,681	55,624	55,624
2	1,937	9,224	64,847
3	1,027	4,888	69,736
4	,874	4,163	73,899
5	,713	3,394	77,293
6	,639	3,041	80,334
7	,600	2,856	83,190
8	,507	2,415	85,605
9	,460	2,193	87,798
10	,420	2,002	89,799
11	,362	1,724	91,523
12	,282	1,340	92,863
13	,268	1,278	94,141
14	,248	1,181	95,323
15	,235	1,121	96,443
16	,210	,998	97,442
17	,185	,880	98,322
18	,120	,572	98,894
19	,092	,440	99,334
20	,086	,411	99,746
21	,053	,254	100,000

Tablo 4 incelendiğinde, analize alınan 21 maddenin öz değeri 1'den büyük olan 3 faktör altında toplandığı görülmektedir. Ölçeğe ilişkin açıklanan varyans % 69,736'dır.

Tablo 5'de ölçeğin faktör ortak varyansları verilmiştir.

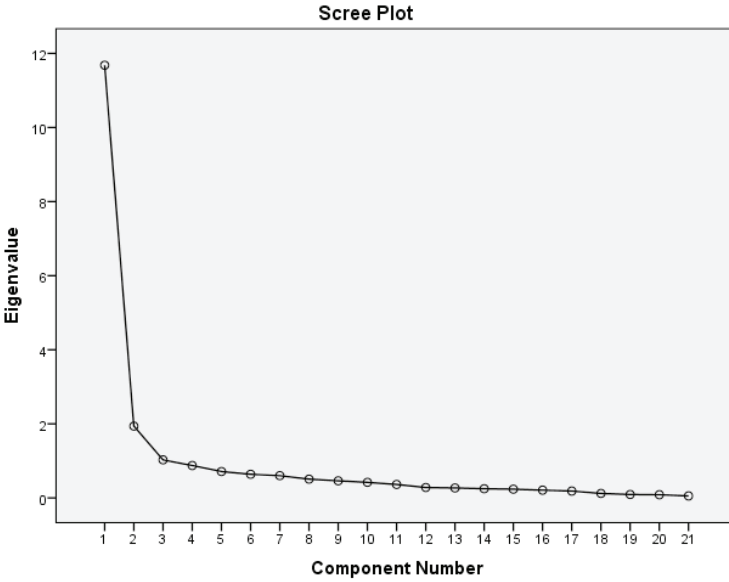
Tablo 5

Faktör Ortak Varyansı

Maddeler	Başlangıç	Çıkarım
1	1,000	,751
2	1,000	,762
3	1,000	,781
4	1,000	,700
5	1,000	,804
6	1,000	,553
7	1,000	,668
8	1,000	,745
9	1,000	,747
10	1,000	,620
11	1,000	,668
12	1,000	,647
13	1,000	,691
14	1,000	,712
15	1,000	,734
16	1,000	,613
17	1,000	,725
18	1,000	,584
19	1,000	,793
20	1,000	,632
21	1,000	,715

Tablo 5'e göre maddelerle ilgili olarak tanımlanan faktörlerin ortak varyanslarının 0,553 ile 0,804 arasında değiştiği gözlenmektedir. Buna göre, analizde önemli faktör olarak ortaya çıkan faktörlerin birlikte, maddelerdeki toplam varyansın ve ölçeğe ilişkin varyansın çoğunluğunu açıkladıkları görülmektedir.

Ölçeğin faktör sayısını belirlemek amacıyla kullanılan "scree" sınama grafiği aşağıda verilmiştir.

Şekil 1. Scree sınama grafiği

Grafik incelendiğinde birinci faktörden sonra yüksek ivmeli bir düşüş gözlenmektedir. Bu durum, ölçeğin genel olarak bir faktöre sahip olabileceğini göstermektedir. İlk faktörden sonraki faktörler ise genelde yatay bir görünüm sergilemektedir. Yani ilk faktörden sonraki faktörlerin varyansa olan katkıları birbirine yakındır. Buradan hareketle ölçek tek faktörlü olarak da düşünülebilir. Burada, ölçekte yer alan maddelerin döndürme öncesindeki birinci faktör yük değerlerinin yüksek bulunması; birinci faktörün açıkladığı varyansın dikkate değer olması; birinci faktöre ait özdeğerin ikinci faktörün özdeğerinin 3 katından fazla olması ölçeğin tek boyutlu olduğunun kanıtı olarak değerlendirilebilir (Büyü- köztürk, 2014: 134). Bu doğrultuda ölçek tek faktörlü olarak değerlendirilmiştir.

Ölçeğin Güvenirlik Hesaplamaları

Ön denemeden elde edilen verilerde ölçeğin madde-toplam korelasyonları incelenerek 21 madde üzerinden güvenirlik analizi yapılmış ve madde-toplam korelasyonları incelenmiştir.

Tablo 6

Ölçeğin Madde Toplam Korelasyonları ve Maddelere İlişkin Güvenirlilik Kat-sayıları

Sorular	Madde Silindiğinde Ölçek Ort.	Madde Silindiğinde Ölçek Varyansı	Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyonu	Çoklu Korelasyonun Karekökü	Madde Silindiğinde Cronbach Alfa
S 1	72,08	360,978	0,702	0,771	0,957
S 2	72	360,563	0,762	0,787	0,956
S 3	72,29	362,835	0,773	0,845	0,956
S 4	72,42	361,747	0,768	0,768	0,956
S 5	71,45	381,813	0,379	0,538	0,960
S 6	71,83	365,362	0,668	0,654	0,957
S 7	71,43	377,999	0,469	0,564	0,959
S 8	72	352,500	0,840	0,862	0,955
S 9	72,58	362,122	0,767	0,834	0,956
S 10	71,58	371,840	0,714	0,703	0,957
S 11	72,43	361,812	0,747	0,840	0,956
S 12	72,52	363,003	0,670	0,736	0,957
S 13	71,85	366,382	0,700	0,669	0,957
S 14	72,11	360,785	0,787	0,812	0,955
S 15	71,37	370,612	0,685	0,757	0,957
S 16	71,86	363,590	0,715	0,732	0,956
S 17	72,20	359,756	0,814	0,811	0,955
S 18	71,77	369,712	0,701	0,717	0,957
S 19	71,43	370,874	0,665	0,721	0,957
S 20	71,86	364,059	0,766	0,734	0,956
S 21	72,02	359,359	0,786	0,821	0,955

Tablo 6’da verilen madde-toplam korelasyonları incelendiğinde güvenirliliği önemli derecede azaltan bir maddeye rastlanmamıştır. Madde ölçeklerine dayalı olarak yapılan madde analiz değerlerine göre ölçülebilecek özellik ile ölçülmeye çalışılan özelliklerin aynı olduğu, dolayısıyla da maddelerin ölçülebilecek nitelikte oldukları söylenilebilir.

Tablo 7’de armoni dersine yönelik oluşturulan tutum ölçeğinin güvenilirliği için testin maddelerinin Cronbach’s Alpha iç tutarlık katsayılarına bakılmıştır.

Tablo 7

Cronbach’ Alpha Analizi

Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği	Madde Sayısı	Cronbach’s Alpha
	21	0,958

Tablo 7’de görüldüğü gibi ölçeğin bütününe ilişkin güvenilirlik katsayısı (cronbach alfa) 0.958 olarak elde edilmiştir. Cronbach’s Alpha iç tutarlık katsayısı kabul edilebilir düzey olan $r=0,70$ değerinin üzerinde olmasına dayanarak ölçeğin iç tutarlığa sahip olduğu ve yüksek derecede güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

3. Sonuç ve Öneriler

Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği taslağının maddeleri, literatür taraması ve uzman görüşlerine bağlı olarak oluşturulmuştur. Yapılan kuramsal incelemenin ardından bilişsel ve duyuşsal düzeylerde 19 olumlu 18 olumsuz olmak üzere toplam 37 maddelik taslak ölçeğin ilk hali oluşturulmuştur. Ölçeğin yapı geçerliğinin sağlanması için faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin faktör analizine uygun olup olmadığının test edilmesi için Kaiser-Meyer-Olkin ve Bartlett testi yapılmış, KMO değeri 0,879 olarak bulunmuş ve ölçeğin faktör analizine uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p=,00<0,05$). Ölçeğin faktör analizi sonucunda, analize alınan 21 maddenin öz değeri 1’den büyük olan 3 faktör altında toplandığı görülmüştür. Ölçeğe ilişkin açıklanan varyans % 69,736 olarak bulunmuştur. Maddelerle ilgili olarak tanımlanan faktörlerin ortak varyanslarının 0,553 ile 0,804 arasında değiştiği gözlenmiştir. Elde edilen sınama grafiği incelendiğinde birinci faktörden sonra yüksek ivmeli bir düşüş gözlenmiştir. Bu doğrultuda ölçek tek faktörlü olarak değerlendirilmiştir.

Ön denemeden elde edilen verilerde ölçeğin madde-toplam korelasyonları incelenerek 21 madde üzerinden güvenilirlik analizi yapılmış ve madde-toplam korelasyonları incelenmiş ve sonuçta güvenilirliği önemli derecede azaltan bir maddeye rastlanmamıştır. Daha sonra tutum ölçeğinin güvenilirliği için testin maddelerinin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayılarına bakılmıştır. Sonuçta ölçeğin bütününe ilişkin güvenilirlik katsayısı (cronbach alfa) 0.958 olarak elde edilmiştir. Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı kabul edilebilir düzey olan $r=0,70$ değerinin üzerinde olmasına dayanarak ölçeğin iç tutarlığa sahip olduğu ve yüksek derecede güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

İlgili literatür incelendiğinde armoni dersine yönelik hazırlanan bu ölçek çalışması alandaki ilk çalışmadır. Eğitimde, öğrencilerin derse yönelik tutumlarını belirlemek, programın etkili ve sağlıklı olarak yürütülmesi açısından son derece önemlidir. Bu bağlamda armoni derslerinde öğrencilerin tutumlarının bilinmesi dersin daha etkin biçimde yürütülmesini sağlayacaktır.

Yapılan bu çalışmada geliştirilen ölçeğin, müzik eğitimine yönelik yapılacak başka çalışmalarda kullanılabilmesi ve Armoni dersine ilişkin tutumların ölçülmesi için yapılacak yeni çalışmalara da kaynak oluşturacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Alımdar, S. (2016). Osmanlı'da batı müziği. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Arıkan, R. (2017). *Araştırma yöntem ve teknikleri (3. Basım)*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aslan, A. (2006). Bilgisayar destekli eğitim yapmaya ilişkin tutum ölçeği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 24-33.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (19. Basım)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Elhankızı, A. (2012). *Armoni- Klasik Batı sistemine Rus ekolü yaklaşımları. Konya: Eğitim Yayınevi*.
- Görücü, A. Ö. (2014). *Koro eğitimi ve nefes egzersizleri tutum ölçeği geliştirilmesi ve öğrencilerin tutumlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- İnceoğlu, M. (2011). *Tutum, algı, iletişim (6. Basım)*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sağlam, A. (2001). *Türk müziğinde çok seslilik uygulamaları ve İlerici armonisi*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Say, A. (2005). *Müzik ansiklopedisi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi (5. Basım)*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

EK

ARMONİ DERSİNE İLİŞKİN TUTUM ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki her ifadeyi okuduktan sonra, buna ne derecede katıldığınızı ya da katılmadığınızı ifadenin yanındaki kutucuklardan yalnızca bir tanesini (X) şeklinde işaretleyerek, belirtiniz.		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.	Armoni dersi sevdiğim dersler arasındadır.					
2.	Armoni dersi zevkli bir ders değildir.					
3.	Armoni dersine hevesle gelirim.					
4.	Armoni dersi dışında armoni ile <i>ilgilenmem</i> .					
5.	Armoni dersi önemli bir derstir.					
6.	Armoni dersi ilgimi çeken bir ders değildir.					
7.	Armoni dersi olmaksızın tamamlanacak bir müzik eğitiminin yetersiz olacağını düşünüyorum.					
8.	Seçim hakkım olsaydı armoni dersin <i>ialmak istemezdim</i> .					
9.	Armoni dersini sabırsızlıkla beklerim.					
10.	Armoni dersinde zamanımın boşa geçtiğini düşünürüm.					
11.	Armoni derslerinde verilen her ödevi zevkle yaparım.					
12.	Armoni çalışmaya başladığımda kendimi <i>gergin hissedirim</i> .					
13.	Armoni dersinde daha çok şey öğrenmek için çabalarım.					
14.	Armoni dersini <i>sadece geçer not almak için</i> önemserim.					
15.	Armoni dersinde öğrendiklerimin diğer derslere de yararı olacağını düşünüyorum.					
16.	Mezun olduktan sonra armoni dersi ile ilgili hiçbir şey duymak <i>istemem</i> .					
17.	Armoni dersinde işlenen konular hakkında konuşmaktan zevk alırım.					
18.	Armoni dersinde öğrendiklerimi pratikte beklentilerime cevap veremeyeceğini düşünürüm.					
19.	Armoni dersinin müzikal gelişimim için gerekli bir ders olmadığını düşünüyorum.					
20.	Armoni dersi müzik alanında kendime olan güvenimi artırır.					
21.	Armoni dersine sınav zamanlarında bile isteyerek çalışmam.					